

„Dzielnicowy bliżej nas”

Diagnozy i prognozy realizacji projektu z perspektywy szkoleniowej i naukowo-badawczej

prof. zw. dr hab. Jadwiga Stawnicka

Uniwersytet Śląski w Katowicach

W dniu 20 czerwca 2016 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji zaprezentowano program „Dzielnicowy bliżej nas”¹. Nie jest to jedyny program zawarty w pakiecie wprowadzanym w Policji. Drugi z programów dotyczy przywracania zlikwidowanych posterunków Policji. Natomiast trzeci związany jest ze współdziałaniem międzyinstytucjonalnym Policji oraz ze społecznością lokalną, a jego efektem synergicznym jest realizacja projektu „Krajowa mapa zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce”. Założeniem programu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji „Dzielnicowy bliżej nas” jest wzmocnienie roli dzielnicowego w zapewnieniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej poprzez większe zaangażowanie w sprawy społeczności lokalnych, aktywne uczestnictwo dzielnicowych w konsultacjach społecznych w ramach realizacji idei *Poznaj swojego dzielnicowego, a on niech pozna Ciebie*.

Wstęp

Niniejszy artykuł poświęcony jest problematyce funkcjonowania dzielnicowych w kontekście realizacji projektu „Dzielnicowy bliżej nas” z uwzględnieniem perspektywy naukowo-badawczej i szkoleniowej oraz możliwości prognozowania badań w tym obszarze. Wskazano w nim wyniki badań, jakie były przeprowadzane wśród dzielnicowych garnizonu śląskiego przez autorkę artykułu zarówno podczas przeprowadzania ewaluacji pilotażowego projektu wdrożenia nowej koncepcji służby dzielnicowych w garnizonie śląskim w sierpniu 2016 r., jak i wcześniej, podczas zbierania przez autorkę materiałów do książki *Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa. Rzecz o polskiej Policji* (Katowice, 2013). Artykuł składa się z kilku części. W pierwszej z nich przedstawiono założenia pilotażowego projektu dotyczącego nowej koncepcji służby dzielnicowych, realizowanego w garnizonie śląskim od 1 lipca 2014 r. do 30 czerwca 2015 r. W drugiej części omówiono wyniki ewaluacji pilotażowego projektu wdrożenia nowej koncepcji służby dzielnicowych, przeprowadzonej po zakończeniu pilotażu w garnizonie śląskim. Następnie wskazano koncepcję realizacji

badan wśród dzielnicowych w związku z wdrażaniem tej koncepcji w całym kraju. Zwrócono uwagę na akt prawny regulujący służbę dzielnicowych z dnia 20 czerwca 2015 r. Kolejno omówiono wyniki badań jakościowych przeprowadzonych przez autorkę artykułu po zakończeniu pilotażu śląskiego oraz porównano je z wynikami badań przeprowadzonych wśród dzielnicowych podczas realizacji projektu „Komunikacja społeczna Policji” przez autorkę artykułu. Następnie poruszono problematykę szkoleń dzielnicowych, ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia umiejętności komunikacji interpersonalnej. W końcowej części artykułu zaproponowano realizację projektu badawczego „Rola i zadania dzielnicowego w zapewnieniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej”.

Założenia pilotażowego projektu dotyczącego nowej koncepcji służby dzielnicowych

Pilotażowy projekt dotyczący realizacji nowej koncepcji służby dzielnicowych realizowany był w garnizonie śląskim od 1 lipca 2014 r. do 30 czerwca 2015 r. w trzech jednostkach:

NOWA KONCEPCJA SŁUŻBY DZIELNICOWYCH

KMP w Sosnowcu i KMP w Żorach oraz KPP w Lublińcu. Projektem pilotażowym objęto łącznie 74 dzielnicowych. Przygotowując tę koncepcję, zespół, który był zaangażowany w opracowanie założeń, wykorzystywał nie tylko własne doświadczenie, ale i doświadczenia policji brytyjskiej. Efekty prac powołanego zespołu zostały ujęte w *Raporcie z prac zespołu roboczego z dnia 8 stycznia 2014 r.*² Głównymi założeniami pilotażu były nawiązywanie i budowanie przez dzielnicowego właściwych relacji ze społecznościami lokalnymi, diagnozowanie oraz rozwiązywanie problemów mieszkańców należących do kompetencji Policji, dbałość o bezpieczeństwo mieszkańców i spędzanie jak najwięcej czasu służby w obchodzie swojego rejonu służbowego, a także nawiązywanie przez dzielnicowego kontaktów z instytucjami oraz osobami zainteresowanymi bezpieczeństwem.

Działania w tym zakresie zostały podjęte w pięciu sferach (Stawnicka, Szymczyk, 2016, s. 20). Zmiany dotyczyły zarówno organizacji służby dzielnicowych, jak i prowadzenia dokumentacji oraz jej obiegu. Dzielnicowi zostali wyposażeni w sprzęt oraz zaplecze informatyczne. Zmianie uległa także kwestia doboru na stanowisko dzielnicowego, ponadto zmodyfikowano oraz udoskonalono program szkoleń i doskonalenia zawodowego.

Dzielnicowym zapewniono dostęp do policyjnych systemów informatycznych, dokumentowanie i organizacja pracy dzielnicowego odbywała się w Lotus Notes. Dotyczyło to między innymi dokumentowania czynności, przekazywania pism do zapoznania, przekazywania biuletynu wydarzeń, dyskusji na forum aplikacji. Dzielnicowi zostali odciążeni od realizacji zadań, które nie były związane ze służbą obchodową w podległym im rejonie. Założono, iż obchód powinien stanowić 75% czasu służby. Poprzez wskazane działania wzrósł poziom samodzielności dzielnicowych w związku z realizowaniem zadań w ramach obchodu. Podjęto decyzję o zmianach zasad doboru kandydatów na stanowisko dzielnicowego, polegających między innymi na wprowadzeniu ścisłej współpracy z psychologiem oraz wypracowaniu arkusza kompetencji określającego predyspozycje kandydata na stanowisko dzielnicowego. System oceny dzielnicowego miał obejmować 3 filary: ocenę działań dzielnicowego, ocenę wiedzy kierownika rewiru oraz bezpośrednią i codzienną ocenę wizerunku i postawy dzielnicowego. Podano numery telefonów służbowych dzielnicowych oraz kierowników. Wprowadzono służbę w systemie dwuzmianowym. Spotkanie podsumowujące projekt odbyło się w Żorach w dniu 30 czerwca 2016 r. Po zakończeniu pilotażu dzielnicowi w Sosnowcu, Żorach oraz Lublińcu pracowali dalej według zasad nowej koncepcji.

Ewaluacja pilotażowego projektu wdrożenia nowej koncepcji służby dzielnicowych

Ewaluacja pilotażowego projektu została przeprowadzona w ramach realizacji projektu „Filozofia community policing w przyzmat dialogu Policji ze społecznością lokalną”, który objął patronatem ówczesny Komendant Wojewódzki Policji w Katowicach nadinsp. dr Jarosław Szymczyk. Powstała pod moim kierunkiem, a autorem ewaluacji była Aleksandra Dulko-Marczak³. Głównym założeniem ewaluacji była ocena skuteczności nowej koncepcji służby dzielnicowych i określenie możliwości wprowadzenia tej koncepcji w przyszłości w in-

nych jednostkach na terenie garnizonu śląskiego. Wyniki przeprowadzonych badań zostały zaprezentowane w dokumencie *Opracowanie założeń i realizacja kompleksowego badania dotyczącego ewaluacji pilotażowego projektu wdrożenia nowej koncepcji służby dzielnicowych* (dalej *Ewaluacja*). Ewaluacja objęła następujące aspekty: społeczną ocenę wdrożenia nowej koncepcji służby dzielnicowych z perspektywy mieszkańców Sosnowca, Żor i Lublińca, analizę wyników badań przeprowadzonych wśród kierowników rewirów, koordynatorów służby dzielnicowych oraz dzielnicowych garnizonu śląskiego, analizę i wyniki badań jakościowych przeprowadzonych wśród dzielnicowych z Żor, Sosnowca i Lublińca.

Mieszkańcy Sosnowca, Żor oraz Lublińca ocenili wdrożenie nowego modelu służby dzielnicowych bardzo wysoko. Badaniem objęto 1918 osób, a łącznie z dzielnicowymi oraz kierownikami rewirów dzielnicowych przebadano 2671 osób. Badaniem ankietowym objęto także dzielnicowych całego garnizonu śląskiego (*Ewaluacja*, s. 8). Mieszkańcy odpowiadali między innymi na pytanie, jak często widują swojego dzielnicowego w okolicy lub miejscu swojego zamieszkania, oceniali, czy kontakt z dzielnicowym jest łatwy czy trudny, wypowiadali się, czy byli zadowoleni z reakcji dzielnicowego na zgłoszony problem. Ważne pytanie dotyczyło spotkań organizowanych przez dzielnicowego, poświęconych tematyce bezpieczeństwa. Interesujące było również, czy mieszkańcy wiedzą, jak skontaktować się ze swoim dzielnicowym. Na przykład w Żorach aż 97,8% badanych stwierdziło, iż funkcja dzielnicowego jest potrzebna i odpowiednio w Lublińcu – 75%; w Sosnowcu – 84,1% (*Ewaluacja*, s. 14). Mieszkańcy deklarowali także znaczny poziom zaufania do dzielnicowego. Większość badanych, bo aż 89,7% ogółu, wskazała na łatwość kontaktu z dzielnicowymi (*Ewaluacja*, s. 19). Ankietowani postrzegali dzielnicowego jako osobę dostępną, z którą łatwo się skontaktować, także dzięki informacjom na stronach internetowych komend miejskich i powiatowych (*Ewaluacja*, s. 16). W przypadku deklarowania znajomości dzielnicowego w Żorach 58,3% respondentów potwierdziło znajomość dzielnicowego, w tym 3,8% wskazuje częste kontakty, 53,4% rzadkie, a 1% ankietowanych zna tylko jego nazwisko. Inaczej w Sosnowcu, gdzie znaczny procent respondentów, bo aż 64,2%, nie zna dzielnicowego i nie wie, kto jest dzielnicowym w ich miejscu zamieszkania (*Ewaluacja*, s. 16). Mieszkańcy oczekują od dzielnicowego łatwości w nawiązywaniu kontaktu oraz umiejętności rozwiązywania problemów danej społeczności. Przy tym 36% badanych określa kontakt z dzielnicowym jako dobry i bardzo dobry, co jest wynikiem zadowalającym, mając na uwadze liczbę osób, które wskazały, że miały kontakt z dzielnicowym. Mieszkańcy oczekują jednak zwiększenia liczby spotkań z dzielnicowym w rejonie służbowym. Reasumując, należy zauważyć, że mieszkańcy Żor, Sosnowca i Lublińca stwierdzili, iż dzielnicowy jest niezbędny w rejonie. Charakter i specyfika miejscowości determinują kwestię znajomości dzielnicowego Żor i Lublińca oraz Sosnowca, gdzie stwierdzono niższy stopień rozpoznawalności dzielnicowego. Ponad połowa respondentów wskazała kontakt osobisty, natomiast niecałe 40% – telefoniczny. Dzielnicowy postrzegany jest jako funkcjonariusz zaufania społecznego, prawie 88% osób objętych badaniem chciałoby widywać dzielnicowego częściej wśród mieszkańców. Przeważająca część badanych twierdzi, że dzielnicowy nie organizuje spotkań z mieszkańcami w rejonie służbowym. Wizerunek dzielnicowego w opinii mieszkańców Sosnowca, Żor oraz Lublińca kreują według 56,9% badanych media (Internet, prasa, telewizja).

Respondenci wskazywali także na własne doświadczenie oraz informacje od znajomych i rodziny. Najbardziej oczekiwanym działaniem ze strony dzielnicowego jest – w opinii respondentów – dbałość o porządek i bezpieczeństwo w nadzorowanym przez niego rejonie, dobre przygotowanie do pracy z ludźmi oraz wysokie kompetencje zawodowe (*Ewaluacja*, s. 27–29).

W ramach badań jakościowych dzielnicowi wypowiadali się na temat powodów wyboru pracy, zadowolenia z pełnienia funkcji dzielnicowego, prestiżu dzielnicowego w środowisku policyjnym i w społeczeństwie, mocnych i słabych stron dzielnicowego jako policjanta pierwszego kontaktu, oceny przygotowania do pełnienia funkcji dzielnicowego, kwestii spotkań z mieszkańcami. Dzielnicowi oceniali wpływ wdrożenia nowej koncepcji na decyzyjność i samodzielność w pracy, zmianę zasad dokumentowania i organizacji pracy dzielnicowego w Lotus Notes. Podkreślali także trudności, które wynikają z charakteru ich pracy (*Ewaluacja*, s. 60–77).

Nowe zarządzenie w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych

Zakres działań dzielnicowych określało zarządzenie nr 528 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych. W obwieszczeniu Komendanta Głównego Policji z dnia 29 kwietnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu zarządzenia Komendanta Głównego Policji w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych stwierdza się, iż w załączniku do obwieszczenia ogłasza się jednolity tekst zarządzenia Komendanta Głównego Policji z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych (Dz. Urz. KGP Nr 12, poz. 95), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych zarządzeniem nr 921 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 września 2008 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych (Dz. Urz. KGP Nr 16, poz. 96) oraz zarządzeniem nr 115 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 kwietnia 2012 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych (Dz. Urz. KGP poz. 17).

Od 20 czerwca 2016 r. obowiązuje nowe zarządzenie regulujące metody i formy wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych. Jest to zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych (Dz. Urz. KGP poz. 26). Zarządzenie składa się z dziewięciu rozdziałów, m.in.: Rozdział 1. „Przepisy ogólne”; Rozdział 2. „Wyznaczanie i przydzielanie rejonów”; Rozdział 3. „Organizacja i pełnienie służby obchodowej”; Rozdział 4. „Zakres zadań dzielnicowego”; Rozdział 5. „Zakres obowiązków kierownika dzielnicowych”; Rozdział 6. „Nadzór nad pełnieniem służby obchodowej”; Rozdział 7. „Przepisy przejściowe i końcowe”.

Przed sformulowaniem zakresu zadań dzielnicowego wynikających z zarządzenia nr 5 należy zwrócić uwagę, iż zmianie uległa definicja obchodu⁴. Obchód jest podstawową formą peł-

nienia służby dzielnicowego i polega na przemieszczaniu się w granicach przydzielonego mu rejonu służbowego. Podczas obchodu dzielnicowy realizuje zadania wynikające z zakresu jego obowiązków służbowych. Taka definicja obchodu występuje w zarządzeniu nr 528, natomiast stała się częścią definicji obchodu, zamieszczoną w zarządzeniu nr 5. Druga część definicji z tego zarządzenia uzyskała brzmienie: „Przez obchód rozumie się również realizację zadań służbowych, poza siedzibą jednostki organizacyjnej Policji, ściśle związanych z rejonem dzielnicowego, a realizowanych poza nim” (zarządzenie nr 5; § 9 pkt 1). Zakres zadań dzielnicowego został sformułowany w Rozdziale IV zarządzenia nr 5. Wskazano w nim, iż dzielnicowy realizuje zadania dotyczące przydzielonego mu rejonu (§ 29 pkt 1). Do tych zadań należy:

- 1) prowadzenie rozpoznania przydzielonego mu rejonu pod względem osobowym, terenowym, zjawisk i zdarzeń mających wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- 2) realizowanie zadań z zakresu profilaktyki społecznej;
- 3) realizowanie zadań z zakresu ścigania sprawców przestępstw i wykroczeń;
- 4) kontrolowanie przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego oraz przepisów prawa miejscowego.

Podczas prowadzenia rozpoznania dzielnicowy dąży do uzyskania informacji dotyczących swojego rejonu w zakresie:

- 1) stosunków społeczno-ekonomicznych oraz struktury gospodarczej i środowiskowej;
- 2) lokalizacji, rozmiaru i natężenia zjawisk kryminogennych;
- 3) konfliktów społecznych oraz ich genezy;
- 4) planowanych – doraźnie lub okresowo – imprez, w tym imprez sportowych, kulturalnych, rozrywkowych i handlowych (§ 30).

Dzielnicowy prowadzi również rozmowy profilaktyczne z osobami zamieszkałymi lub przebywającymi w jego rejonie, stanowiącymi zagrożenie bezpieczeństwa i porządku publicznego (§ 31 pkt 2), ponadto prowadzi rozpoznanie terenowe (§ 32), teczkę rejonu, w której gromadzone są informacje uzyskane w toku rozpoznania (§ 33), dokonuje bieżącej analizy stanu bezpieczeństwa w swoim rejonie z wykorzystaniem informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku oraz analizę stanu bezpieczeństwa (§ 34 pkt 1). Należy podkreślić możliwość przejawiania kreatywności przez dzielnicowego, gdyż zgłasza on kierownikowi dzielnicowych wnioski i propozycje dotyczące np. czasu i sposobu realizacji zadań własnych (§ 35 pkt 1). Dzielnicowy, wykonując zadania profilaktyki społecznej, współpracuje z innymi policjantami, jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi podmiotami pozapolicyjnymi, inicjuje działania pomocowe dla ofiar przestępstw, przeciwdziałania przemocy w rodzinie (§ 36). Jednym z zadań dzielnicowego jest także przygotowywanie planu działania priorytetowego w cyklach półrocznych na podstawie zdiagnozowanych oczekiwań społecznych oraz analizy zagrożenia w rejonie (§ 38 pkt 1).

Rola dzielnicowego w kształtowaniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej

Dzielnicowy to zatem policjant pierwszego kontaktu, którego misją jest uspołecznianie aktywności Policji, a podejmowane przez niego działania mają doprowadzić do uświadomienia społeczności lokalnej konieczności współpracy z Policją na

NOWA KONCEPCJA SŁUŻBY DZIELNICOWYCH

rzecz własnego bezpieczeństwa. To gospodarz dający innym przykład, inicjujący, wskazujący drogę, myślący o innych, kontaktujący się z mieszkańcami dzielnicy, tworzący swoistą atmosferę zaufania, animator działań edukacyjno-prewencyjnych, to „bank informacji” dla funkcjonariuszy wydziału dochodzeniowo-śledczego, wsparcie dla służb operacyjnych, moderator koalicji z instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny. W ten sposób wypełnia swoją misję i rolę w odniesieniu do służby społecznej. Dlatego tak ważny jest wybór osoby o odpowiednich cechach osobowościowych, doświadczeniu, wiedzy i – dodam – nieprzeciętnych kompetencjach komunikacyjnych, gdyż dzielnicowy stale kontaktuje się z mieszkańcami w celu podejmowania wspólnych działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego (Stawnicka, 2013, s. 94). Wiedza mieszkańców dzielnicy jest dla niego bezcenna, w zakresie rozpoznania osobowego pomocą mogą być relacje sąsiada. Dzielnicowy potrafi sprawnie zasięgnąć informacji na temat sposobu życia, przeszłości, kontaktów ze światem przestępczym, problemów osobistych osoby, która znajduje się w centrum jego uwagi.

Realizując projekt badawczy *Komunikacja społeczna Policji*, przeprowadzałam badania wśród dzielnicowych garnizonu śląskiego i dolnośląskiego. Były to zarówno badania ankietowe, jak i wywiady z dzielnicowymi na temat charakteru ich pracy. Wywiady miały charakter pogłębionych wywiadów indywidualnych (*individual in-depth interview*). Łącznie przebadano grupę 32 dzielnicowych z garnizonu śląskiego oraz dolnośląskiego⁵. Były to rozmowy trwające około godziny z każdym z badanych, mające na celu pogłębienie wiedzy w danym obszarze. Wywiady miały charakter swobodny, pytania były zadawane w dowolnej kolejności, a najważniejsze dla mnie było uzyskanie informacji dotyczących charakteru pracy dzielnicowego. Z rozmów wyłoniło się kilka zagadnień odnoszących się do specyfiki pracy dzielnicowego, jego kompetencji zawodowych, komunikacyjnych i społecznych. Poniżej przedstawiam wnioski wynikające z przeprowadzonych rozmów.

W odpowiedzi na pytanie *Jakie problemy zgłaszane są w Pana rewirze przez społeczność lokalną?* dzielnicowi wymieniali wiele problemów, między innymi związanych z: wybrykami chuligańskimi i niszczeniem mienia, włamaniami i kradzieżami, a także przekraczaniem dopuszczalnej prędkości, sporami i konfliktami sąsiedzkimi, problemami rodzinnymi, kwestiami sytuacji bytowej i materialnej poszczególnych rodzin, kradzieżami linii telefonicznych, tablic rejestracyjnych, przemocą domową. Wskazali również problemy uzależnione od pory roku, np. zimą – odśnieżanie dróg czy chodników, latem – naruszanie granic pól czy działek sąsiadujących domów w mniejszych miejscowościach.

Dzielnicowi spotykają się z mieszkańcami, aby poznać ich potrzeby, organizują akcje informacyjne (lokalna prasa, ogłoszenia na tablicach informacyjnych, w Internecie). Poniżej zaprezentowano fragmenty wypowiedzi:

- ▶ *Z mieszkańcami kontaktuję się poprzez spotkania na zebraniach, w tym szczególnie z dyrekcją szkół w podległym regionie, a w trakcie obchodu – z poszczególnymi mieszkańcami.*
- ▶ *Podejmujemy akcje informacyjne w lokalnej prasie, zamieszczamy ogłoszenia na tablicach informacyjnych.*
- ▶ *Spotykamy się na debatach społecznych, tam dyskutujemy na tematy bezpieczeństwa, uświadamiam mieszkańcom, że tylko wspólnie rozwiążemy ich problemy.*
- ▶ *Chcę być rozpoznawalny, spotykam się z mieszkańcami, chcę poznać ich potrzeby, przedstawiam własne stanowisko.*

W kwestii częstotliwości odwiedzin mieszkańców rejonu dzielnicowi odpowiadali między innymi następująco:

- ▶ *Bardzo często odwiedzam mieszkańców mojego rejonu. Uważam, że to jest bardzo potrzebne zarówno mieszkańcom, jak i mnie, że bym mógł poznać ich potrzeby. Często przesłuchuję ludzi w domu, chociaż mógłbym ich wezwać na komisariat.*
- ▶ *W przypadku rodzin z Niebieską Kartą bywam częściej, przynajmniej dwa razy w miesiącu, to zależy, czy problemy w rodzinie się nasilają.*

Dzielnicowi podkreślali niechęć środowiska lokalnego do współpracy z nimi:

- ▶ *W obecnych czasach środowisko lokalne boi się współpracować z dzielnicowym, twierdząc, że będzie narażone na konsekwencje i chodzenie po sądach.*
- ▶ *Środowisko lokalne obecnie boi się współpracować z dzielnicowymi z uwagi na złe prawo, ponieważ w przypadku współpracy obawiają się, że będą narażeni na konsekwencje i często unikają takiej współpracy.*

Ale pojawiły się również wypowiedzi bardziej optymistyczne, wskazujące na współpracę:

- ▶ *Spółczesność lokalne chce współpracować z dzielnicowym. Jest wielu ludzi, którzy udzielają mi różnych informacji, ale są też ludzie, którzy mówią, że nie chcą się do niczego mieszać. Trudno jest zdobyć zaufanie mieszkańców, bardzo trudno. Jak nie ma zaufania, to nie chcą rozmawiać⁶.*

Szkolenia dla dzielnicowych

Decyzją nr 131 z dnia 25 kwietnia 2016 r. Komendant Główny Policji wprowadził nowy program nauczania na kursie specjalistycznym dla dzielnicowych (Dz. Urz. KGP Nr 16). Kurs specjalistyczny trwa 22 dni szkoleniowe (174 godziny). Na realizację treści programowych przeznaczono 170 godzin. Szkolenie składa się z następujących bloków: *Organizacja, metody i formy pełnienia służby dzielnicowego, Zagadnienia prawne, Profilaktyka społeczna, Interwencje policyjne, Postępowania w sprawach wykroczenia, Postępowania przygotowawcze, Praca operacyjna*. Abstrahując od zasadności proponowanej tematyki, jak również od kwestii wprowadzania w całym kraju nowych zasad służby dzielnicowych, gdyż decyzja weszła w życie w kwietniu 2016 r., a zarządzenie nr 5 – 20 czerwca 2016 r.⁷, chciałabym zwrócić uwagę, iż zagadnienia komunikacji interpersonalnej zajmują w programie jedynie niecałe 10% czasu przeznaczanego na zajęcia. Kwestie dotyczące komunikacji interpersonalnej pojawiły się w Bloku nr III *Profilaktyka społeczna* w ramach tematu nr 1 *Kompetencje społeczne dzielnicowego*. Realizowane są trzy zagadnienia: *Budowanie relacji w grupie, Diagnoza kompetencji społecznych i Komunikacja interpersonalna*. Zajęcia z komunikacji interpersonalnej obejmują przygotowanie wystąpienia publicznego, np. dla przedstawicieli rady gminy, dzielnicy, osiedla, uczniów, tematycznie związanego z realizowanymi programami profilaktycznymi. Dotyczą zagadnień z zakresu poprawności wypowiedzi, elementów komunikacji niewerbalnej i technik udzielania odpowiedzi (socjotechniki). Słuchacz zapoznaje się z zasadami współpracy z mediami i wystąpieniami publicznymi. Wskazane jest również zalecenie organizowania ćwiczeń poprzez prowadzenie spotkań ze społeczeństwem, np. w placówkach oświatowych, w domu seniora. Omówienie tyłu zagadnień dotyczących

komunikacji interpersonalnej nie jest możliwe w ciągu 8 godzin, nawet przy liczebności grupy nieprzekraczającej 20 osób. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż kompetencje komunikacyjne dzielnicowego przejawiają się nie tylko w prowadzeniu działalności profilaktycznej, ale także w różnych sytuacjach konfliktowych i kryzysowych. Blok dotyczący doskonalenia umiejętności komunikacji interpersonalnej powinien łączyć sposoby komunikowania się w sytuacjach konfliktowych ze sytuacjami prowadzenia działań w zakresie profilaktyki społecznej.

W związku z powyższym chciałabym zaproponować rozszerzenie bloku *Komunikacja interpersonalna o zagadnienia*, które mogą być przydatne dzielnicowym w ich służbie, szczególnie w związku z realizacją nowej koncepcji służby dzielnicowych. Szkolenie *Dzielnicowy kreatorem dialogu Policji ze społecznością lokalną*⁸ przeprowadziłam w Komendzie Miejskiej Policji w Katowicach, która jako pierwsza w Polsce podjęła taką inicjatywę. Program szkolenia obejmował następujące bloki tematyczne:

Blok nr I.	Dzielnicowy jako podstawowe ogniwo realizacji filozofii <i>community policing</i>
Temat nr 1.	Rola i metodyka pracy dzielnicowego. Aktywność dzielnicowego w społeczności lokalnej
Temat nr 2.	Oczekiwania społeczne w zakresie współdziałania z Policją
Blok nr II.	Doskonalenie umiejętności komunikacyjnych
Temat nr 1.	Omówienie istoty i modeli komunikowania. Zakłócenia w komunikacji. Kanaly komunikowania. Komunikacja werbalna i niewerbalna
Temat nr 2.	Istota i funkcje prezentacji. Zachowania werbalne i niewerbalne w czasie prezentacji. Dykcja, poprawność wymowy
Temat nr 3.	Marketing narracyjny w działaniach dzielnicowych
Blok nr III.	Negocjacje jako sposób rozwiązywania konfliktu
Temat nr 1.	Istota komunikacji w negocjacjach
Temat nr 2.	Techniki i taktyki negocjacyjne. Przekonywanie i argumentowanie w dialogu
Blok nr IV.	Część ćwiczeniowa. Symulacje sytuacji komunikacyjnych z udziałem uczestników warsztatów

Realizacja projektu badawczego „Rola i zadania dzielnicowego w zapewnieniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej”

Obecnie pracuję nad projektem badawczym „Rola i zadania dzielnicowego w zapewnieniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej”. Projekt ten rozpoczął się w garnizonie śląskim, ale docelowo miałby objąć cały kraj, i obejmuje kilka etapów.

Pierwszy z nich dotyczy przeprowadzenia badań wśród dzielnicowych trzech miast: Żor, Sosnowca i Lublińca po kolejnym roku realizacji projektu dotyczącego nowej koncepcji służby dzielnicowych. Projekt będzie obejmował badania ankietowe dzielnicowych oraz badania o charakterze jakościowym, w szczególności:

- metodę wywiadów kwestionariuszowych PAPI (*Paper and Pencil Interview*) – podstawową technikę ilościową,
- zogniskowany wywiad grupowy FGI (*Focus Group Interview*),
- indywidualne wywiady pogłębione IDI (*Individual in Depth Interviews*),
- wywiady swobodne z dzielnicowymi,
- omówienie studiów przypadku (*case study*).

Metoda wywiadów kwestionariuszowych PAPI (*Paper and Pencil Interview*) będzie polegać na zbieraniu danych na podstawie przygotowanego kwestionariusza badania (ankiety) wśród dzielnicowych Żor, Sosnowca i Lublińca. Zogniskowany wywiad grupowy FGI (*Focus Group Interview*) będzie przeprowadzany wśród 10–12-osobowych grup dzielnicowych w Sosnowcu, Żorach i Lublińcu. Podczas niego dzielnicowym będą zadawane pytania eksploracyjne koncentrujące się wokół badanego zjawiska w celu zrozumienia jego istoty, motywacji, postawy, zachowań w różnych sytuacjach, aby przerodzić się w burzę mózgow. Indywidualne Wywiady Pogłębione IDI (*Individual in Depth Interviews*) będą polegały na prowadzeniu wnikliwej rozmowy z wybranymi dzielnicowymi wyłonionymi podczas zogniskowanych wywiadów grupowych. W trakcie wywiadu indywidualnego będą zadawane pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym. Przebieg indywidualnego wywiadu pogłębionego będzie rejestrowany, a podstawą interpretacji wyników stanie się pogłębiona analiza informacji uzyskanych w całej serii niezależnych wywiadów.

W dniu 12 lipca 2016 r. w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim w Kielcach odbyła się konferencja, w której wzięli udział starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie województwa świętokrzyskiego, a także komendanci miejscy, powiatowi, naczelnicy wydziałów prewencji oraz dzielnicowi garnizonu świętokrzyskiego. Omawiano nową koncepcję służby dzielnicowych oraz analizowano wyniki przeprowadzonej ewaluacji⁹. Konferencje takie odbywają się również w innych garnizonach w związku z wdrażaniem nowej koncepcji służby dzielnicowych w całym kraju. Celowe zatem byłoby przeprowadzenie badań w całym kraju w rok po wprowadzeniu tej koncepcji. Powinny one objąć zarówno mieszkańców, jak i samych dzielnicowych, z wykorzystaniem następujących metod i technik badawczych: metoda wywiadów kwestionariuszowych PAPI (*Paper and Pencil Interview*) – podstawowa technika ilościowa (wśród mieszkańców oraz dzielnicowych); badanie techniką CAWI (*Computer-Assisted Web Interviewing*) – uzupełniająca technika ilościowa (wśród dzielnicowych); badanie techniką CATI (*Computer-Assisted Telephone Interviewing*) – uzupełniająca technika ilościowa (wśród dzielnicowych); zogniskowany wywiad grupowy FGI (*Focus Group Interview*) – wśród dzielnicowych; indywidualne wywiady pogłębione IDI (*Individual in Depth Interviews*) – wśród dzielnicowych.

Zasadne byłoby opracowanie jednolitych narzędzi badawczych, w tym pytań do zogniskowanego wywiadu grupowego, a także do wywiadów indywidualnych, w celu umożliwienia przeprowadzenia analizy komparatystycznej po uzyskaniu wyników z całego kraju. Postuluję zatem powołanie zespo-

NOWA KONCEPCJA SŁUŻBY DZIELNICOWYCH

łu badawczego kierowanego przez Biuro Komunikacji Społecznej Komendy Głównej Policji, który mógłby zająć się opracowaniem jednolitych narzędzi badawczych, za pomocą których byłoby można przeprowadzić wskazane badania w lipcu oraz sierpniu 2017 r. w całym kraju.

¹ <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/128116,quotDzielnicowy-blizej-nas-nowy-program-MSWiA.html> [data dostępu: 20 czerwca 2016 r.].

² Raport z prac zespołu roboczego z dnia 8 stycznia 2014 r., l.dz. ZW-I-012-19/12/5230/13, zatwierdzony przez ówczesnego Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji.

³ Wyniki badań przeprowadzonych przez Aleksandrę Dulko-Marczak zostaną wykorzystane w przygotowywanej rozprawie doktorskiej.

⁴ Porównanie zarządzenia nr 528 oraz zarządzenia nr 5 stanie się tematem odrębnych rozważań.

⁵ Liczba osób objętych opieką dzielnicowego była znaczna i sięgała do 6000 osób. Na obchód w rejonie poświęcają średnio 4–5 godzin, ale jest to uzależnione od zleconych czynności i liczby interwencji.

⁶ W rozmowach prosiłam także dzielnicowych o opisanie trzech typów incydentów: proszę opisać ostatnie zdarzenie, w którym brał Pan udział, według wzoru: zapis w notatniku służbowym, odtworzenie dialogu pomiędzy policjantem a osobami, do których się udał; proszę opisać najbardziej typowe zdarzenie, w którym brał Pan udział, według wzoru: notatka służbowa, którą policjant sporządza w notatniku służbowym, odtworzenie dialogu pomiędzy policjantem a osobami, do których Pan się udał; proszę opisać najtrudniejsze dla Pana/najbardziej niebezpieczne dla Pana zdarzenie, w którym brał Pan udział, według wzoru: notatka służbowa, którą policjant sporządza w notatniku służbowym, odtworzenie dialogu pomiędzy policjantem a osobami, do których się udał.

⁷ Dzielnicowemu nie przydziela się do prowadzenia postępowań sprawdzających i przygotowawczych, a także czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia (zarządzenie nr 5; § 41).

⁸ Prowadziłam te warsztaty z Aleksandrą Dulko-Marczak w grudniu 2015 r.

⁹ <http://www.swietokrzyska.policja.gov.pl/kie/dzialania-policji/aktualnosci/15729,Dzielnicowy-blizej-nas.html>.

Bibliografia

- Dulko-Marczak A., *Opracowanie założeń i realizacja kompleksowego badania dotyczącego ewaluacji pilotażowego projektu wdrożenia nowej koncepcji służby dzielnicowych*, Katowice 2015 (nieopublikowany dokument złożony w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Katowicach).
- Dulko-Marczak A., *Dzielnicowy kreatorem dialogu Policji*, „Policja 997” 2016, wydanie specjalne nr 5, s. 24–25.
- Lasocik Z., *Dzielnicowy w nowoczesnej formacji policyjnej*, Warszawa 2011.
- Raport z prac zespołu roboczego z dnia 8 stycznia 2014 r. l.dz. ZW-I-012-19/12/5230/13 zatwierdzony przez Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji.
- Stawnicka J., *Rola policjanta pierwszego kontaktu w zapewnieniu bezpieczeństwa obywateli*, w: *Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa. Rzecz o polskiej Policji*, Warszawa, s. 77–104.
- Stawnicka J., *Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa*, Katowice 2013.

Stawnicka J., *Strategie marketingu narracyjnego w Policji. Nowoczesny wymiar kreowania wizerunku*, Dąbrowa Górnicza 2014.

Stawnicka J., Szymczyk J., *Policjant pierwszego kontaktu*, „Policja 997” 2016, wydanie specjalne nr 5, s. 18–19.

Stawnicka J., Szymczyk J., *Śląski pilotaż – założenia i ewaluacja projektu*, „Policja 997” 2016, wydanie specjalne nr 5, s. 21–22.

Widacki J., *Rewiry dzielnicowych*, w: *Bezpieczeństwo lokalne. Społeczny kontekst prewencji kryminalnej*, red. J. Czapska, J. Widacki, Warszawa 2000.

Akty prawne

Zarządzenie nr 528 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych (Dz. Urz. KGP z 2013 r. poz. 38).

Zarządzenie nr 921 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 września 2008 r. zmieniające zarządzenie w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych (Dz. Urz. KGP Nr 16, poz. 96).

Zarządzenie nr 115 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 kwietnia 2012 r. zmieniające zarządzenie w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych (Dz. Urz. KGP poz. 17).

Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych (Dz. Urz. KGP poz. 26).

Decyzja nr 131 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 kwietnia 2016 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla dzielnicowych (Dz. Urz. KGP poz. 16).

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, dzielnicowy, filozofia community, bezpieczeństwo społeczności lokalnych

Key words: safety, a beat officer, community policing, safety of local communities

Summary

“Beat officer closer to us”. Diagnoses and prognoses of the project implementation from the training and research perspective

The above article presents assumptions of a pilot project concerning the new concept of beat officers' duties and discusses the results of the evaluation undertaken after its completion. The project was implemented in the Silesian area from 1 July 2014 to 30 June 2015. The article also indicates propositions of the concept of researches, carried out among beat officers throughout Poland. Moreover it concerns the training for beat officers, with special regard to improving interpersonal skills. In the final part of the article, there is a proposition to undertake the research project “Role and tasks of a beat officer to ensure safety of local community”.

Tłumaczenie: Renata Cedro, WP CSP